

Sygn. akt II Ca 1785/21, II Cz 625/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Śliwa

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2022 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Zarządu (...) sp. z o.o. z siedzibą
w P.

przeciwko K. N. i M. S. (1)

przy udziale Prokuratora Rejonowego (...)w P.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanych

oraz zażalenia wniesionego przez powoda

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu

z dnia 15 lipca 2021 r.

sygn. akt I C 1009/20

1. prostuje zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w zakresie nazwiska pozwanej w miejsce: (...) wpisuje: (...),

- po oznaczeniu strony pozwanej a przed słowami „o zapłatę” wpisuje: „przy udziale Prokuratora Rejonowego (...)”

2. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) zasądzoną w jego punkcie I. kwotę obniża do 10.681,79 zł (dziesięć tysięcy sześćset osiemdziesiąt jeden złotych siedemdziesiąt dziewięć groszy),

b) w punkcie II. zasądzoną w punkcie I. kwotę 10.681,79 zł rozkłada na 31 (trzydzieści jeden) miesięcznych rat, w tym pierwsze 30 rat po 350 zł (trzysta pięćdziesiąt złotych) każda, a ostatnia 31 rata w kwocie 181,79 zł (sto osiemdziesiąt jeden złotych siedemdziesiąt dziewięć groszy), płatne do 10 (dziesiątego) dnia każdego miesiąca począwszy od marca 2022 r., z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, w pozostałej części ponad należności zasądzone zgodnie z punktem I. i II. oddalając powództwo;

c) przyznaną w jego punkcie IV. kwotę obniża do 2.715,84 zł (dwa tysiące siedemset piętnaście złotych osiemdziesiąt cztery grosze),

d) dodaje punkt V., w którym zasądza od powoda na rzecz pozwanych 288 zł (dwieście osiemdziesiąt osiem złotych) tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwany z urzędu przez radcę prawnego M. W.;

3. w pozostałym zakresie oddala apelację;

4. oddala zażalenie;

5. nie obciąża pozwanych kosztami postępowania apelacyjnego poniesionymi przez powoda;

6. zasądza od powoda na rzecz pozwanych 144 zł (sto czterdzieści cztery złote) tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwany z urzędu w postępowaniu apelacyjnym przez radcę prawnego M. W.;

7. przyznaje radcy prawnemu M. W. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu 1.357,92 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt siedem złotych dziewięćdziesiąt dwa grosze) brutto tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwany z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;

8. zasądza od powoda na rzecz pozwanych 225 zł (dwieście dwadzieścia pięć złotych) tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwany z urzędu w postępowaniu zażaleniowym przez radcę prawnego M. W.;

9. nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu 60 zł (sześćdziesiąt złotych) z tytułu nieuiszczonej opłaty sądowej od apelacji.

Agnieszka Śliwa

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 15 lipca 2021 r. wydanym w sprawie I C 1009/20 z powództwa Zarządu (...) sp. z o.o. w P. przeciwko K. N. i M. S. (2) przy udziale Prokuratora Rejonowego P., Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu:

I. zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda 11.604,54 zł,

II. należność zasądzoną w punkcie pierwszym wyroku rozłożył na 33 raty miesięczne, w tym pierwsze 32 raty po 350 zł każda, a 33 rata w kwocie 404,54 zł, płatnych do 10 dnia każdego miesiąca, poczynając od miesiąca następnego po tym, w którym wyrok się uprawomocnił, z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat,

III. odstąpił od obciążenia pozwanych obowiązkiem zwrotu kosztów procesu,

IV. przyznał radcy prawnemu M. W., prowadzącej Kancelarię Radcy Prawnego w P. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu 2.952 zł brutto tytułem kosztów nieopłacanej pomocy prawnej udzielonej pozwany z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wywiedli pozwani, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości. Z kolei na wypadek zmiany zaskarżonego wyroku w punkcie I. poprzez oddalenie powództwa jedynie w części i zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda innej kwoty niż zasądzona przez Sąd I instancji – skarżący wnieśli o odpowiednią zmianę punktu II. wyroku poprzez rozłożenie zmienionego świadczenia na raty nie wyższe niż 350 zł miesięcznie. Z ostrożności procesowej, odpowiednio do wyniku sprawy, skarżący wnieśli o odstąpienie od obciążenia ich obowiązkiem zwrotu kosztów procesu w I i II instancji w całości ze względu na ich trudną sytuację materialną. W apelacji złożono też wnioszek o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania w I instancji, obejmujących koszty pomocy prawnej z urzędu na rzecz pozwanych, albo – z ostrożności procesowej, odpowiednio do wyniku sprawy – przyznanie radcy prawnemu M. W. od Skarbu Państwa kosztów nieopłacanej pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, które to koszty nie zostały pokryte nawet w części, według norm przepisanych oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego obejmujących koszty pomocy prawnej z urzędu na rzecz pozwanych, albo – z ostrożności procesowej,

odpowiednio do wyniku sprawy – przyznanie radcy prawnemu M. W. od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, które to koszty nie zostały pokryte nawet w części, według norm przepisanych.

Skarżący zarzucili:

1) naruszenie prawa procesowego mogące mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233§1 k.p.c. poprzez błędną, wybiórczą, niezgodną z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego polegającą na:

- ustaleniu wysokości należnego powódce skapitalizowanego roszczenia odsetkowego w kwocie dochodzonej pozwem (966,06 zł), podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika, kiedy dokładnie wpływały do powoda wpłaty dokonywane przez pozwanych tytułem czynszu najmu, opłat za media i przyznany im dodatek mieszkaniowy oraz za jakie dokładnie okresy naliczone zostały żądane w pozwie odsetki za opóźnienie w zapłacie,

- ustaleniu, że wpłaty dokonywane przez pozwanych były prawidłowo zaliczane przez powoda na należności wskazane przez pozwanych w tytule wpłaty, podczas gdy proste porównanie dowodów wpłat przedstawionych przez pozwanych z zestawieniami zaległości przedstawionymi przez powoda wskazuje, że wpłaty te zostały przez powoda zaliczone niezgodnie z dyspozycjami zawartymi przez pozwanych w tytułach poszczególnych rat,

- ustaleniu, że insekty występowały w lokalu jedynie w grudniu 2016 r. oraz w okresach wrzesień – październik 2017 r. i kwiecień – lipiec 2018 r., a nie w całym okresie obowiązywania umowy najmu, podczas gdy z zeznań świadka M. S. (3) wynika wprost, że insekty występowały w lokalu już 31 grudnia 2015 r., jak również we wcześniejszym okresie, a z przesłuchania pozwanej i korespondencji między pozwanymi a powodem oraz z zasad doświadczenia życiowego wynika, że insekty były obecne w lokalu przez cały okres trwania umowy najmu;

2) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 451§1 zd. 1 k.c. poprzez jego niezasadne niezastosowanie w sytuacji, gdy wpłaty tytułem czynszu najmu i opłat za media dokonywane przez pozwanych ze wskazaniem na okresy wsteczne były przez powoda zaliczane na należności za ten miesiąc, w którym nastąpiła wpłata;

3) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 664§1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że:

- powód jako wynajmujący ponosiłby odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wadę wynajmowanego przez pozwanych lokalu (występowanie insektów) jedynie w przypadku, gdyby własnym niestaranym działaniem lub zaniechaniem przyczynił się do powstania tej wady „np. poprzez niezachowanie staranności w likwidowaniu insektów w częściach wspólnych bądź w pomieszczeniach, do których dostęp ma wyłącznie powód”,

- dla skorzystania przez pozwanych z uprawnienia żądania obniżenia czynszu opartego na rękojmi za wadę wynajmowanego przez nich lokalu (występowania insektów) niezbędne byłoby uprzednie wyznaczenie powodowi terminu do usunięcia tej wady,

- zgłoszenie przez pozwanych roszczenia o obniżenie czynszu opartego na rękojmi za wadę wynajmowanego przez nich lokalu (występowania insektów) powinno nastąpić w okresie obowiązywania umowy najmu,

- pozwani powinni byli wytoczyć odrębne powództwo o obniżenie wysokości czynszu za okres występowania wady wynajmowanego przez nich lokalu (występowania insektów);

4) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 664§1 i 2, 663 oraz 666§2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis art. 664§1 k.c. należy stosować łącznie z przepisami art. 664§2 i 663 k.c. oraz art. 666§2 k.c., a w konsekwencji przyjęcie, że brak wyczerpania dyspozycji przepisów art. 664§2, 663 k.c. oraz art. 666§2 k.c. przez pozwanych wyłącza możliwość dochodzenia przez nich obniżenia czynszu opartego na rękojmi za wadę wynajmowanego przez nich lokalu (występowania insektów) zgodnie z art. 664§1 k.c.;

5) z ostrożności – naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 664§2, 663 i 666§2 k.c. poprzez ich niezasadne zastosowanie w sytuacji, gdy pozwani podnieśli roszczenie o obniżenie wysokości czynszu oparte na rękojmi za wadę wynajmowanego przez nich lokalu obniżającą jego przydatność do umówionego użytku (występowanie insektów) zgodnie z art. 664§1 k.c.;

6) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 6 k.c. w zw. z art. 664§1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że na pozwanych spoczywa ciężar dowodu odnośnie odpowiedzialności za wadę wynajmowanego przez nich lokalu (występowanie insektów);

7) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 6 k.c. w zw. z art. 664§1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że na pozwanych spoczywa ciężar dowodu odnośnie braku odpowiedzialności pozwanych za wystąpienie ww. wady w związku z rzekomym naruszeniem przez nich obowiązku do utrzymania wynajmowanego lokalu mieszkalnego w odpowiednim stanie higienicznym;

8) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 664§1 k.c. poprzez jego błędne niezastosowanie w sytuacji, gdy wynajmowany przez pozwanych lokal w okresie trwania umowy najmu dotknięty był wadą, która ograniczała jego przydatność do umówionego użytku co najmniej o połowę (obecność insektów), za którą to wadę odpowiedzialność ponosił powód na zasadzie ryzyka, a pozwani złożyli powodowi żądanie obniżenia czynszu za czas trwania tej wady.

W **odpowiedzi na apelację** powód wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zażalenie na zawarte w punkcie III. wyroku rozstrzygnięcie o kosztach procesu wniósł powód, domagając się jego zmiany poprzez zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda 3.900 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Skarżący wniósł też o zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść orzeczenia, tj.:

1) art. 102 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i odstąpienie od obciążenia pozwanych obowiązkiem zwrotu kosztów procesu, z ogólnikowym powołaniem się na ich szczególną sytuację życiową, podczas gdy nie sposób przyjąć, aby w niniejszej sprawie zaistniał szczególnie uzasadniony wypadek, pozwalający sądowi nie obciążać tymi kosztami pozwanych jako przegrywających;

2) art. 98§1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nie zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda 3.900 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

3) art. 327¹ k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. poprzez zbyt ogólnikowe uzasadnienie zaskarżonego rozstrzygnięcia.

W **odpowiedzi na zażalenie** pozwani wnieśli o jego oddalenie w całości i o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania zażaleniowego obejmujących koszty pomocy prawnej z urzędu na rzecz pozwanych, albo – z ostrożności procesowej, odpowiednio do wyniku sprawy – przyznanie radcy prawnemu M. W. od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym, które to koszty nie zostały pokryte nawet w części, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie należy wyjaśnić, że na podstawie art. 350§1 i 2 k.p.c. sprostowano zaskarżony wyrok w zakresie brzmienia nazwiska pozwanej K. N., a także poprzez uzupełnienie w zakresie udziału Prokuratora Rejonowego P. w P., który przystąpił do całości sprawy, tj. przeciwko wszystkim pozwany (oświadczenie k. 213).

Przechodząc do meritum, apelacja pozwanych okazała się zasadna jedynie w części, a zażalenie powoda podlegało oddaleniu w całości. Jako że sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym i w drugiej instancji nie

przeprowadzono postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku, w tym odniesienie się do zarzutów apelacji i zażalenia ograniczy się do wyjaśnienia podstawy prawnej z przytoczeniem przepisów prawa (art. 505¹³§2 k.p.c.).

Nie można zgodzić się z pozwanymi, że Sąd Rejonowy błędnie, z naruszeniem art. 451§1 zd. 1 k.p.c. ocenił prawidłowość zaliczania przez powoda wpłat dokonywanych przez pozwanych.

Zgodnie z art. 451§1 k.c. dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne.

Rozwijając ten zarzut, skarżący wskazali, że dotyczy on dziesięciu wyraźnie określonych w apelacji (jej strona 5) wpłat z okresu od 12 października 2015 r. do 20 lutego 2018 r. Odnieśli się w tym zakresie do zeznań świadka J. G. (pracownicy powoda), z których, w ich ocenie, ma wynikać, że przy przygotowaniu zestawienia zaległości sugerowano się momentem wpłaty, a nie wskazaniem dłużnika. Skarżący zdają się jednak nie dostrzegać, że świadek J. G. dalej w toku zeznań wyjaśniła, że jeśli lokator określa, wpłacając daną należność, że ma być zaliczona na zaległość np. za luty, a płatności dokonuje w maju, to ta wpłata pokrywa dług z lutego, a zapis w rozliczeniu oznacza jedynie, że wpłata była uiszczona w maju (a nie że zaliczona na maj). Świadek zaznaczyła też wyraźnie, że wolę lokatora uwzględniano w rozliczeniu. Podała, że przy rozliczeniu sugeruje się tym, co jest w tytule zapłaty, przykładowo podając, że jeśli lokator płaci 1.000 zł i w tytule pisze, że chce aby 500 zł przeznaczyć na wcześniejszy okres, a 500 zł na bieżące płatności, to wola lokatora zostaje uwzględniona w rozliczeniu.

Nadto nie można przy ocenie tego zarzutu pominąć, że norma wynikająca z przepisu art. 451§1 k.c. i zawarte w niej reguły interpretacyjne, ma jedynie dyspozytywny charakter (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 17 czerwca 2021 r. I AGA 183/20). Kwestionowane przez skarżących rozliczenia dotyczą natomiast dziesięciu wpłat z okresu od 12 października 2015 r. do 20 lutego 2018 r. Dziewięć z tych wpłat miało miejsce przed porozumieniem zawartym przez pozwanych z powodem 29 września 2017 r., w którym doszło przez nich do uznania istniejącego wówczas długu, a jedna wpłata choć po tym porozumieniu, lecz przed uznaniem przez nich długu w piśmie z 11 kwietnia 2018 r. Pozwani w oświadczeniach tych zaakceptowali saldo zadłużenia, uznając prawidłowość dokonanych przez powoda naliczeń i rozliczeń. Mając to na uwadze, jak i przytoczoną wyżej treść zeznań świadka J. G., brak jest podstaw do skutecznego kwestionowania przez pozwanych sposobu rozliczenia przez powoda analizowanych wpłat.

Sąd Okręgowy nie znalazł również podstaw do uwzględnienia zakwestionowanego przez Sąd Rejonowy, zarzutu pozwanych opartego na żądaniu odpowiedniego obniżenia czynszu za czas trwania wad najętego lokalu.

Wbrew twierdzeniom apelujących Sąd Rejonowy nie przesądził, aby insekty występowały w lokalu w grudniu 2016 r., wrześniu-październiku 2017 r. i kwietniu-lipcu 2018 r. Sąd Rejonowy stwierdził, że w tych okresach była mowa o występowaniu insektów, a nadto w noc sylwestrową 2015/2016 r. świadek M. S. (3) zaobserwowała ich obecność. Sąd Okręgowy zauważa, że nie można uznać za wykazane przez pozwanych zgodnie z art. 6 k.c., czy, z jaką intensywnością i kiedy, poza ww. nocą sylwestrową, insekty w lokalu faktycznie występowały i w jakim zakresie ograniczały możliwość używania lokalu przez pozwanych. Są to okoliczności istotne, gdyż zgodnie z art. 664§1 k.c. jedynie z uwagi na wady, które ograniczają przydatność najętej rzeczy do umówionego użytku, najemca może żądać odpowiedniego obniżenia czynszu i to tylko za czas trwania tych wad.

Tymczasem pozwani ograniczyli się do dowodu z zeznania pozwanej oraz świadka – M. S. (3), która potwierdziła występowanie insektów jedynie w czasie jednej nocy sylwestrowej. Nie powołano innych wiarygodnych dowodów, jak choćby z zeznań sąsiadów, którzy zgodnie z twierdzeniami pozwanych mieli mieć ten sam problem z insektami. Nie złożono zdjęć na potwierdzenie istnienia wady (mimo że pozwana twierdziła, że takie posiada), rachunków za użycie kanap, zakup nowych. Z kolei jak wynika z korespondencji stron znajdującej się w aktach lokalu, występowania insektów nie potwierdzono.

Nadto nawet jeśli uznać, że insekty w lokalu były, to z zeznań świadka M. S. (3) i zeznań pozwanej wynika, że pozwani przeprowadzali dezynfekcję. Nie wiadomo zatem w jakich okresach faktycznie insekty występowały, a – co wymaga raz jeszcze podkreślenia - obniżka czynszu może mieć miejsce tylko za czas trwania wad. Trzeba zatem ten czas dokładnie ustalić, a obowiązek dowodowy spoczywa w tej mierze zgodnie z art. 6 k.c. na pozwanych. Pozwani obowiązkowi temu w toku procesu nie sprościli.

Dodatkowo należy zauważyć, że Sąd Rejonowy uznał za niedopuszczalne orzekanie o uprawnieniu z rękojmi z art. 664 § 1 k.c. wobec wygaśnięcia stosunku najmu. Stanowisko to, wbrew zarzutom apelacji, należy podzielić. Uprawnienie najemcy do żądania obniżenia czynszu z powodu wady rzeczny najętej, określone w art. 664 § 1 k.c. może być realizowane - z uwagi na istotę tego uprawnienia - tylko w czasie trwania stosunku najmu, a nie po jego zakończeniu. Co prawda brzmienie tego przepisu nie odnosi się do ograniczeń czasowych co do skorzystania przez najemcę z przewidzianego nim uprawnienia. Jak jednak wskazuje się w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 28 maja 2013 r. I ACa 1434/12), żądanie obniżenia wysokości czynszu z art. 664§1 k.c. jest roszczeniem o ukształtowanie istniejącego stosunku prawnego. Przepis ten nie daje zatem podstaw do zmiany stosunku umownego przez sąd gdy umowa już nie obowiązuje (por. wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z 20 grudnia 2013 r. XII Ga 444/13, wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z 13 kwietnia 2016 r. XII C 2367/14 wyrok Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z 26 sierpnia 2015 r. XVI GC 1192/14). Tymczasem pozwani żądanie z art. 664§1 k.c. zgłosili pozwanemu dopiero po zakończeniu stosunku najmu (nie wykazali, aby uczynili to wcześniej).

Już z wyżej wymienionych przyczyn Sąd Rejonowy słusznie nie uwzględnił żądania pozwanych o obniżenie czynszu, a analiza dalszych z tym związanych zarzutów apelacji jest bezprzedmiotowa.

Zarzut błędnego ustalenia wysokości skapitalizowanych odsetek na kwotę 966,06 zł, (zgodnie z żądaniem pozwu obejmującym okres do 30 listopada 2018 r.), okazał się częściowo zasadny, a mianowicie w zakresie, w jakim dotyczy odsetek naliczonych za okres po uznaniu przez pozwanych roszczeń powoda, obejmującym należności i z tytułu należności głównej i odsetkowej. Analizując treść zestawień zaległości znajdujących się na k. 12-13, 152, 193-200 stwierdzić trzeba, że rację mają skarżący, że nie wynika z nich, za jaki okres i od jakich kwot (mając na uwadze wpłaty dokonywane przez pozwanych, jak i wpływy z tytułu dodatku mieszkaniowego) były naliczane odsetki za opóźnienie. Ponownie wskazać jednak należy, co zdają się pomijać skarżący, że oświadczeniami z 29 września 2017 r. i 11 kwietnia 2018 r. uznali swój dług wobec powoda, tym samym nie wnosząc uwag do dokonanego rozliczenia, w tym do wysokości naliczonych odsetek. W przypadku porozumienia z 29 września 2017 r. mowa jest o zaległości z tytułu należności głównej według stanu na 19 września 2017 r. w kwocie 3.227,92 zł i zaległości z tytułu odsetek liczonych na 31 sierpnia 2017 r. w kwocie 475,35 zł (powyższe wartości są zgodne z rozliczeniem znajdującym się na k. 152). Z kolei w oświadczeniu pozwanych z 11 kwietnia 2018 r. mowa jest o łącznym zadłużeniu 6.229,97 zł (według rozliczenia powoda z k. 152 łączne zadłużenie z tytułu należności głównej i odsetkowej wg stanu na marzec 2018 r. wynosiło 6.250,78 zł, a na kwiecień 2018 r. 6.725,57 zł). Nadmienić należy, że pod uwagę nie mogło być brane oświadczenie K. S. z 20 lipca 2018 r., w którym stwierdziła, że nie wnosi uwag do wyciągu konta lokalu. Nie wiadomo bowiem, do jakiego wyciągu oświadczenie to się odnosi, a tym samym jaką wielkość zadłużenia pozwana akceptowała.

Z powyższego wynika, że według stanu na 11 kwietnia 2018 r. roszczenie powoda z tytułu należności głównej i odsetek zostało wykazane do kwoty 6.229,97 zł (jako uznanej przez pozwanych w oświadczeniu z 11 kwietnia 2018 r.). Z kolei za okres po 11 kwietnia 2018 r. wysokość odsetek naliczanych przez powoda nie jest weryfikowalna i nie może zostać uwzględniona. Oznacza to konieczność przeliczenia wierzytelności powoda. I tak, do świadczenia przysługującej powodowi od pozwanych na 11 kwietnia 2018 r. (a więc z czynszem za kwiecień skoro był płatny do 10-tego dnia miesiąca) w wysokości 6.229,97 zł, należało dodać dalsze należności główne za okres od maja 2018 r. do 30 listopada 2018 r. (bez naliczanych odsetek), a następnie pomniejszyć je o dodatek mieszkaniowy i wpłaty własne pozwanych, które wpłynęły do powoda w okresie po 11 kwietnia 2018 r. do 30 listopada 2018 r. Wykazane w toku postępowania zadłużenie pozwanych wyniosło zatem łącznie 9.266,04 zł.

Od dochodzonej pozewem należności głównej i skapitalizowanych odsetek powód domagał się, zgodnie z art. 481§1 i 2 k.c. oraz art. 482§1 k.c. odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu, tj. 8 lutego 2019 r. do dnia zapłaty.

Sąd Rejonowy rozłożył zasądzoną należność na raty na podstawie art. 320 k.p.c., co skutkowało nieuwzględnieniem roszczenia powoda o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat. Rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty ma bowiem ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (tak uchwała składu siedmiu sędziów SN - zasada prawna z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70). Z kolei odsetki za okres od wniesienia pozwu do daty wyroku z 15 lipca 2021 r., uwzględnione przez Sąd Rejonowy (czego pozwani nie kwestionowali) wyniosły od zmodyfikowanej kwoty świadczenia (tj. od 9.226,04 zł) kwotę 1.415,75 zł. Łącznie zatem zasądzeniu solidarnie od pozwanych na rzecz powoda podlegała kwota 10.681,79 zł, co skutkowało na podstawie art. 386§1 k.p.c. zmianą punktu I. zaskarżonego wyroku.

Wyjaśnić trzeba, że skoro Sąd Rejonowy doliczył odsetki za opóźnienie od wniesienia pozwu 8 lutego 2019 r. do wyroku 15 lipca 2021 r., to mając na uwadze, że stroną wnosząca apelację są pozwani, a Sąd II instancji nie może orzekać na ich niekorzyść (art. 384 k.p.c.), odsetki od zmodyfikowanej kwoty świadczenia naliczono również do 15 lipca 2021 r.

Omówiona wyżej zmiana punktu I. zaskarżonego wyroku skutkowałą modyfikacją jego punktu II. Przy zachowaniu orzeczonej w niej wysokości raty (350 zł), ostateczna liczba rat to 31, w tym 30 rat po 350 zł każda i ostatnia 31 rata w kwocie 181,79 zł, płatne do dziesiątego dnia każdego miesiąca począwszy od miesiąca następnego po uprawomocnieniu się wyroku, czyli od marca 2022 r., z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku opóźnienia w płatności którekolwiek z rat. W pozostałej części, ponad należność zasądzoną zgodnie ze zmodyfikowanym punktem I. i II. wyroku, powództwo podlegało oddaleniu.

Zmiana zaskarżonego wyroku skutkowałą na podstawie art. 386§1 k.p.c. zmianą rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanym z urzędu przez radcę prawnego M. W.. Porównując żądanie powoda w zakresie należności głównej i skapitalizowanych na 30 listopada 2018 r. odsetek z kwotą ostatecznie zasądzoną z tego tytułu stwierdzić trzeba, że w postępowaniu w I instancji powód przegrał postępowanie w 8 %. Oznacza to, że koszty pomocy prawnej udzielonej pozwanym z urzędu w 8% obciążały powoda (art. 122 k.p.c.), a w 92% Skarb Państwa. W zakresie w jakim wynagrodzenie to przyznano w dodanym punkcie V. od powoda, jego postawę stanowiło Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, a zatem wynosiło ono 8% z 3.600 zł (ustalone na podstawie §2 pkt 5), czyli 288 zł. Zasądzone od strony na rzecz pełnomocnika z urzędu strony przeciwnej wynagrodzenie nie podlega podwyższeniu o stawkę podatku od towarów i usług, gdyż nie przewiduje tego ww. Rozporządzenie. Natomiast Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu i jego §4 ust. 3 ma wyłącznie zastosowanie do wynagrodzenia przyznanego ze środków Skarbu Państwa (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2017 r. V ACa 939/17).

Z kolei na podstawie §8 ust. 5 w zw. z §4 ust. 3 ww. Rozporządzenia z dnia 3 października 2016 r. przyznaną radcy prawnemu M. W. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu kwotę obniżono do 2.715,84 zł (z podatkiem VAT), tj. 92% z 2.400 zł powiększone o 23% podatku VAT.

W pozostałym zakresie apelacja jako niezasadna została na podstawie art. 385 k.p.c. oddalona.

Zażalenie pozwanego na zawarte w punkcie III. zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcie o kosztach procesu było niezasadne. Rozstrzygnięcie to, wbrew zarzutowi zażalenia, zostało wystarczająco uzasadnione, co pozwala na jego instancyjną kontrolę.

Sąd Rejonowy rozstrzygnął o kosztach procesu w przedmiotowej sprawie w oparciu o przepis art. 102 k.p.c., który stanowi, iż w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko

część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten stanowi wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik sporu, a zatem nie podlega wykładni rozszerzającej. Jednocześnie jednak przepis art. 102 k.p.c. daje sądom swobodę przy rozstrzyganiu o zwrocie kosztów procesu, gdy stosowania zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c. (odpowiedzialności za wynik procesu) nie można by pogodzić z zasadą słuszności. W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, iż ocena, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 k.p.c., ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy. W związku z tym ocena taka może być podważana przez sąd wyższej instancji tylko wówczas, gdy jest rażąco nieusprawiedliwiona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., IV CZ 162/12, Legalis). Rozstrzygnięcie o zasadności zażalenia wniesionego przez stronę powodową wymaga zatem rozważenia, czy postanowienie o kosztach postępowania zawarte w wyroku Sądu Rejonowego wykracza poza ramy uznania sędziowskiego i czy można mu przypisać cechę dowolności.

W ocenie Sądu Okręgowego rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w przedmiocie kosztów procesu nie nosi cech dowolności i jest uzasadnione okolicznościami sprawy. Badając zasadność zastosowania przez Sąd Rejonowy art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy wziął pod uwagę charakter niniejszej sprawy, dotyczącej zapłaty z tytułu najmu lokalu mieszkalnego, a także postawę pozwanych, jak również ich sytuację materialną i osobistą, które jako całość, zdaniem Sądu Okręgowego, przemawiały za nieobciążaniem ich kosztami procesu strony powodowej.

Za takim rozstrzygnięciem przemawiała bowiem trudna sytuacja osobista i majątkowa pozwanych, z uwagi na którą pozwani zostali zwolnieni od kosztów sądowych w całości. Nie można też zapominać, że pozwani opiekują się pełnoletnim niepełnosprawnym synem, co ogranicza ich możliwości zarobkowe. Mają nadto na utrzymaniu pozostałą dwójkę uczących się dzieci. Za odstąpieniem od obciążenia pozwanych kosztami procesu przemawia też okoliczność, że objęte żądaniem pozwu zadłużenie pozwanych związane jest z należnościami z lokal mieszkalny, co do których to nie zaniechali płatności w całości. Sam również fakt, iż Sąd Rejonowy za zasadną uznał konieczność rozłożenia zasądzonej należności na raty (czego powód nie zakwestionował) przemawia za uznaniem, iż w sprawie wystąpiły przesłanki umożliwiające nieobciążanie pozwanych kosztami procesu. Zarówno bowiem w przepisie art. 102 k.p.c., jak i art. 320 k.p.c. ustawodawca posłużył się pojęciem „szczególnie uzasadnionych wypadków”. Kodeks nie precyzuje, jakie kryteria muszą być spełnione dla przyjęcia w danej sprawie, że zachodzą okoliczności objęte sformułowaniem "w wypadkach szczególnie uzasadnionych". W orzecznictwie wskazuje się, że chodzi o takie sytuacje, które wskazują, że ponoszenie kosztów pozostawało w sprzeczności z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Przykładowo wskazuje się, że należą do nich okoliczności związane z przebiegiem sprawy – charakter zgłoszonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, przedawnienie roszczenia oraz leżące poza procesem – sytuacja majątkowa i życiowa strony. Ocena, czy takie wypadki wystąpiły w konkretnej sprawie, należy do sądu, który powinien dokonać jej na podstawie całokształtu okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 124/12, Legalis).

Mając na względzie powyższe, zarzuty zawarte w zażaleniu należało uznać za bezzasadne. W związku z tym Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. oddalił zażalenie.

Pozwani przegrali postępowanie apelacyjne w 92%, a powód w 8%. Sąd Okręgowy na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył jednak pozwanych kosztami postępowania apelacyjnego poniesionymi przez powoda. Za takim rozstrzygnięciem przemawiały tożsame okoliczności, co omówione powyżej przy uzasadnieniu nietrafności zażalenia powoda, w tym trudna sytuacja osobista i majątkowa pozwanych, z uwagi na którą pozwani zostali zwolnieni od kosztów sądowych w całości. Podkreślić raz jeszcze należy, że pozwani opiekują się pełnoletnim niepełnosprawnym synem, co ogranicza ich możliwości zarobkowe. Mają nadto na utrzymaniu pozostałą dwójkę uczących się dzieci. Za odstąpieniem od obciążenia pozwanych kosztami procesu przemawia też okoliczność, że obje te żądaniem pozwu zadłużenie pozwanych związane jest z należnościami z lokal mieszkalny, co do których to nie zaniechali płatności w całości.

Koszty pomocy prawnej udzielonej pozwanym z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w 8% obciążały powoda (art. 122 k.p.c. w zw. z art. 391§1 k.p.c.), a w 92% Skarb Państwa. W zakresie w jakim wynagrodzenie to przyznano od powoda, jego postawę stanowiło Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, a zatem wynosiło ono 8% z 1.800 zł (ustalone na podstawie §2 pkt 5 w zw. z §10 ust. 1 pkt 1), czyli 144 zł. Jak wyjaśniono powyżej (przy omówieniu kosztów w I instancji), zasądzone od powoda wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu nie podlegało podwyższeniu o stawkę podatku od towarów i usług. Z kolei na podstawie §8 ust. 5 w zw. z §4 ust. 3 i §16 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu przyznano radcy prawnemu M. W. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu kwotę 1.357,92 zł (z podatkiem VAT).

Z kolei koszty pomocy prawnej udzielonej pozwanym z urzędu w postępowaniu zażaleniowym obciążały powoda w całości, na podstawie art. 98§1 i 122 k.p.c. w zw. z art. 391§1 i art. 397§2 k.p.c. W związku z tym na podstawie §2 pkt 3 w zw. z §10 ust. 2 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych zasądzono od powoda na rzecz pozwanych z tego tytułu 225 zł.

Nadto na podstawie art. 113 ust. 1 w zw. z art. 100 k.p.c. i art. 391§1 k.p.c. nakazano ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu 8% opłaty sądowej od apelacji, od której pozwani byli zwolnieni, tj. 60 zł.

Agnieszka Śliwa